

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
 Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Narodna letna
 60 din za tiskarstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, davski posebej. Polit. sek. rač. 11.753. Telefon 45-86

Naturalna stanovanja

Zakon o ljudskih šolah predpisuje, da mora poleg upraviteljevega stanovanja imeti vsaka šola v bližini toliko obveznih stanovanj za učitelje, kolikor ima šola posameznih oddelkov, to se pravi, kolikor je na šoli učiteljev. Brez predpisanega števila teh stanovanj s potrebnimi pritliklinami se ne more ustanoviti šola niti nov oddelek.

Kjer na deželi ni stanovanj za učitelje, je šolska občina dolžna, sezidati jih najkasneje v roku šestih let po vstopu v veljavo tega zakona, to je od 9. decembra 1929. leta. V nasprotnem primeru se šola zapre.

Smisel teh določil je na dlani. Zakonodavec je dobro čutil, da leži v stanovniškem vprašanju velevažen problem, ki lahko zelo odločilno posega toliko v življenje podeželskega učitelja, kolikor v vse njegovo delo in s tem na uspeh ali neuspeh šole same. Skušal ga je zato rešiti z radikalnim predpisom, po katerem bi morale imeti do konca leta 1935. vse šole v državi toliko stanovanj, kolikor je na njih učiteljstva; nobena nova šola bi se pa ne smela zgraditi brez ustrežajočega števila učiteljskih stanovanj in to z vsemi potrebnimi pritliklinami.

Namen zakona je bil dober, učinek njegov je pa pustil po večini vreme tako, kakršno je našel. Stanovniško vprašanje podeželskega učiteljstva postaja iz dneva v dan bolj pereče, zato je naš trden sklep, osvetliti ga od vseh strani. V to svrhu bomo začeli v prihodnji številki našega lista z anketo prinašati žarko luč v to temno poglavje našega življenja.

Noben stan v narodu se ne more »ponašati« s tako kritično čuječimi očmi javnosti kakor ravno učiteljski. Z ozirom na življenjsko važno nalogo, ki jo vrši, ni to tudi nič čudnega. Čudno pa je to, da niso niti naši objektivni kritiki skušali nikdar upoštevati pri svojem ocenjevanju našega dela vsestransko tudi razmere, v katerih vrši učitelj svoje dolžnosti in ki tako odločilno vplivajo na vse njegovo osebno življenje. Koliko manj smemo to pričakovati od tistih številnih svojih kritikov, ki z največjo naslado demagoško vihte svoj bič nad vsem našim stanom.

Nočemo tajiti, da je od osebnih kvalitiet učitelja zelo odvisen vzgojni in izobrazbeni uspeh njegovega dela v šoli in izven nje in bomo mi sami pozdravili z navdušenjem vsak ukrep odločilnih činiteljev, ki bo šel za tem, da dvigne učiteljevo moralno in kulturno raven na čim višjo možno stopnjo. Od takih ukrepov ne bo imel koristi samo narod, ki nam je izročil v pouk in vzgojo, marveč tudi naš stan sam, ki bo z višjimi kvalitietami in s tem v zvezi tudi z večjim ugledom lahko plodonosneje šel za svojimi vzgojnimi cilji.

Odločno pa moramo opozarjati vso našo javnost na dejstvo, da naši uspehi v šoli in med narodom ne morejo zavisteti le od več ali manj srčno in umsko kultivirane učiteljeve osebnosti, marveč da vplivajo zunanje okolnosti, v katerih je učitelj prisiljen delati, lahko porazno odločujoče na vse naše, še tako idealno zamišljeno delo.

Ni danes naš namen, pokazati na razmere, ki često usodno objemajo šolsko mladino in na katere učiteljstvo lahko le kaže, ne da bi moglo kaj prida samo prispevati v njihovo izboljšanje. Rezultati triletnega raziskovanja, objavljeni v »Prosveči«, so vsej naši javnosti, zlasti pa odgovornim činiteljem, ne samo glaseen memento, marveč tudi določena smer, v kateri naj se poslej giblje vsa naša šolska politika, da bodo odstranjene temeljne pomanjkljivosti, ki se često nalagajo učiteljstvu kot greh, za katerega pa pri najboljši volji ne moremo prevzeti odgovornosti, marveč jo prepuščamo z mirno vestjo prav vsakemu drugemu stanu v višji meri kot sebi.

Ena izmed najtežjih zunanjih okoliščin, ki usodno posega v učiteljevo delo zlasti na podeželju, je brez dvoma pomanjkanje primernih stanovanj za učiteljstvo in njegove družine. To vprašanje se ne dotika samo uspešne šolske politike, temveč gre pri tem tudi za osnovno socialno in zdravstveno zaščito učiteljstva na deželi. Premnogi bolezenski dopusti ter z učiteljstvom natrpani razni oddelki naših bolnišnic govore o tem vprašanju debele knjige. Z raznimi rigoroznimi administrativnimi ukrepi se ta rakova rana ne bo izlečila. Naj si šolske oblasti ne delajo o tem nikakih utvar. Če je zlasti mlajše učiteljstvo v odročnih krajih prisiljeno, preživeti svoja mlada leta v neprimernih, slabo kurjenih in vlažnih prostorih ob slabi razsvetljavi in še slabši prehrani, ne bodo mogle zdravstvene komisije z vsemi svojimi strogi predpisi vrniti v takih stanovanjih izgubljenega zdravja.

»Beg z dežele«, — »pomanjkljivi odnosi današnjega učiteljstva do kmetijskega ljudstva« ter mnogi slični očitki, ki se lučajo v »objektivnih« kritikah v obraz učiteljstvu, — kje je njihov glavni izvor, če ne v žalostnem stanju, v katerem je li let po izišem šolskem zakonu še vedno ureditev učiteljskih stanovanj. Naše podeželsko prebivalstvo samo s svojimi skromnimi zahtevami na stanovniško kulturo ne bo moglo še dolgo

† PROSVETNI MINISTER Dr. ANTON KOROŠEC

Širom po Jugoslaviji je v soboto odjeknila vest: Umril je dr. Anton Korošec. Ta novica je v dušah mnogih, ki so doživljali borbo za naše narodno osvobodjenje, osvežila vse spomine na moža, ki je vodil Slovence v najtežji dobi — v dobi borbe za osvobodjenje izpod tujeja jarma.

Dr. Anton Korošec je razmeroma še mlad prevzel vodstvo našega naroda in to v času,

ko je nastopila za Slovence najtežja, toda odločilna doba. Majniška deklaracija je dvignila zavest in narodni ponos vseh Slovencev, tudi onih, ki so že obupavali. — Odločni nastop pokojnika v dunajskem parlamentu l. 1917. pomenja prelomnico v naši narodni zgodovini, kajti od tistega trenutka dalje so bile tudi širše plasti našega naroda prežete z eno samo željo in zahtevo: »S v o b o d a !«

Uresničile so se želje naroda, prizadevanje in delo pokojnega dr. Antona Korošča pa je bilo kronano z najlepšim uspehom. V osvobodeni domovini smo se združili z brati Srbi in Hrvatmi v skupno državo Jugoslavijo.

In v svobodni domovini, ki jo je pokojnik pomagal graditi, mu je pripadla važna naloga. Njegove velike politične in državniške sposobnosti so sedaj prišle še prav posebno do veljave in prav zaradi tega je večkrat vodil važne ministrske rešore in je bil tudi predsednik in podpredsednik ministrskega sveta, predsednik senata in tudi dvakrat prosvetni minister.

Ko bodo zgodovinarji pisali oceno njegovega političnega in državniškega dela, jim ne bo težko ugotoviti velikih pokojnikovih zaslug pri ustvarjanju in zgraditvi Jugoslavije. Vse svoje sposobnosti je posvetil narodu in državi. Bil je mož dela in ustvarjanja, mož visokih idealov, a blagega srca, bil je razsoden in sposoben politik in državnik.

Sredi dela ga je prekinila smrt. Umril je kot predsednik senata in prosvetni minister.

Slava njegovemu spominu!

... in mir ljudem na zemlji!

Pesem bron, doneča preko planjav, segajoča v najskrivnejši kotiček človeških naselij, od idilične gorske vasice, skrite v temnih, šumnih gozdovih, do razkošnega, ošabnega mesta, bo letos oznanjala človeškim srcem v božični noči sredi nove vojne vihre. Razmajali se bodo zvonovi v tisočeri linah in njih glas bo odmeval skozi noč, daleč tja čez hrib in plan, daleč tja na jug, sever in zahod, tja do novih bojnih poljan in oznanjal vsem blagovest božične noči.

Trpkim dnevom, ki jih doživljamo, primerano bomo letos povsod obhajali svetonočne praznike, davni simbol miru, sreče in ljubezni. — in mir ljudem na zemlji! Da ta mir, večer mir, ljubezen in sreča, vse to je danes le sen, le želja in srčno hrepenenje po tistem, kar je danes nedosegljivo. Nikoli v zgodovini človeškega rodu ni imelo človeštvo toliko razumevanja za mistično vsebino te obče božične noči in božične misli, kakor prav sedaj, ko sta ta velika želja, ta sen človeštva zopet porušena in poteptana, ko vlada kruto nasilje nad mirnim sožitjem in mirnim složnim življenjem.

Božični prazniki dajejo miru visoko religiozno vsebino, ki sega globoko v globino, do dna človeških duš. Z idejo miru in z resničnim njegovim obstojem, je danes zvezana vsa sreča narodov in človeštva sploh. Ljubezen do bližnjega, do sočloveka, sotrpina naj bo v teh časih, ko so vse vezi miru in sreče pretrgane, največji nauk, ki naj nas prešinja, največji opomin k sožitju in ključ do srečnejše dobe človeštva sploh.

V simbolu ljubezni, spremljane od mirljubnih čustev in oplojene z globoko mislijo tihega sožitja, leži dandanes vsa globina božičnega misterija, ki naj bi, tako povezan in

trdno ter globoko zblíževajoč, pripeljal človeštvo na pravo pot sprave in miru. V tej globoki veri, v tej vsesplošni misli in želji, leži težak in globok problem nasprotstva med današnjo uničujočo vojno vihro in pravim, resničnim ter globoko čustvenim božičnim poslanstvom večnega miru. In prav pri tem poslanstvu božičnih praznikov, želji po večnem trajnem in rešnem miru, lahko z vso gotovostjo in sigurnostjo ugotovimo, da smo se v dobi dvatisočletne borbe za te božične ideale temu cilju približali komaj za skromen človeški korak, če se celo nismo od njega oddaljili.

Šele ko bo božična misel res globoko iskrena, ko bo pravi, resnični in večni mir rešil človeštvo, njegovo kulturo in ne bo nič motilo onega čvrstega, trdnega in sigurnega koraka razvoja človečanskih stremeljenj, ko bo vse na svetu kraljevalo v duhu složnega sožitja, bo nastopila zlata doba zmage palmovve vejice in golobčka miru, simbolov miru, nad krutim bogom Marsom!

Kakšno naj bo letos voščilo, kakšne želje človeštva, da bi bilo to voščilo res iskreno in bi bila želja tudi globoka in stvarna za vsakega posameznika?

Nič drugega, kakor da bi napočil na svetu nov čas, prijaznejši od sedanjega, v katerem naj bi bilo več ljubezni, pravičnosti in globokega razumevanja za vse, kar teži nas vse; da bi bilo več zaupanja, globokega prijateljstva in mirnega sožitja, da bo ideal božičnega misterija kronan tako, kakor je bil oznanjen v prvi betlehemske noči in razglašen širnemu svetu:

— mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje.
Kolar Vilko

Marija Klotutarjeva:

Med „zaostalimi“ v otrokovem stoletju

(Nadaljevanje)

Problem vzgoje moralno manjvrednih.

»Ne ljubi manj me radi mojih hib!« — Shakespeare. — »Rešujte mladost, naj bo osnova — deviza sodobne socialne miselnosti« — Joli.

»Mladost je usoden korak, korak proti soncu ali v mrak.« V zadnjih desetletjih po vojni se evropska kriminalistika precej bavi z reševanjem problema o vzgoji uličnih otrok, zlasti pravniki, pa socialno, medicinsko in pedagoško misleči ljudje.

časa doumeti važnosti udobnega stanovanja za učitelja, ki mora v miru in zadovoljnosti iz dneva v dan stremeti po izpopolnjevanju svoje splošne in strokovne izobrazbe. Kjer to zaradi nezdravih in neudobnih stanovniških razmer ni mogoče, propada učiteljstvo zdravstveno in intelektualno ter se skuša z begom rešiti iz pogubnih življenjskih razmer.

bori sam s sabo in z okoljem, brez koristnih nasvetov in vzgledov, ki bi jih posnel, podleže okužitvi ulične pokvarjenosti in vstopa v vrsto duševnih gobavcev, ki okužijo vse, s čimer pridejo v dotiko. Živeči tako brez nadzorstva, brez vzgoje, brez družinske toplote, brez discipline, postajajo brezdomci, nadležni vsakomur — glej »Mladih zanikrncev lastni životopisi« — Milčinski.

Ta zapuščeni ulični element, ki je sprejemljiv za vsako zlo, kajti hrano dobivajo le najnižji instinkti, ni dovolj kaznovati, temveč reševati, preden pride do prekoračenja meje družbenih pravil.

»Živeti se ne pravi biti, temveč nastajati« — Luther. Smemo li verjeti optimističnim besedam Nietzschejevimi? »Prišla bo doba, ki ne bo poznala drugih misli kakor vzgojo.«

Četo moralnih okužencev je treba eliminirati v posebne zavode, kjer pod stalnim nadzorstvom in v mejah prisrčne domačnosti in preizkušenih pedagoških pravil vdihavajo novo ozračje.

Dolžnost zdravnika je, da pri svojem bolniku najprej ugotovi diagnozo in potem prvotni vir bolezni. Važna je zanj ugotovitev, dali je vzrok bolezni prirojen ali pridobljen.

Vzgojiteljeva naloga se v bistvu ne razlikuje mnogo od zdravnikove. S točno diagnozo si olajša delo. Jasno je, da se dedna obremenjenost ne da ozdraviti, dobro pa je, da se zabranj stik z zdravro okolico in to iz dveh vzrokov:

1. Po pravilu, da gnilo jabolko okuži zdravo.

2. Po pravilu, da alkoholik brez alkohola ni pijanec.

Sprejemanje v zavod je v naši državi tako pičlo in omejeno le na one, ki so prišli že tako daleč, da so se zaradi svojih del morali zagovarjati pred sodnim forumom, kar sem že omenila med pogoji za sprejem.

K senčnim stranem kolektivne vzgoje se vrnem pozneje, poudariti pa moram, da uspeh zavodske vzgoje ne more biti rešen, če je že prepozno, kot so neozdravljive vse bolezni v zadnjem štadiju.

Samo v pravočasnem, skupnem sodelovanju vseh v poštev prihajajočih faktorjev bi se mogla rešiti propadajoča mladina mestnih ulic. Prospeh in bodočnost naroda in vsega človeštva sta odvisni od vzgoje mladega rodu, ki je up vsakega naroda. Vsa mladostna moč zavrnjenih otrok, ki so potegnjeni v službo zla, naj se regulira v koristno nacionalno smer, naj posluži ponosu naroda, ki potrebuje ljudi, o katerih bi se končno vendar lahko reklo: »Al' te je treba bilo al' ne, vendar prisrčno ljubim te« — Prešeren — in katerim »ne bo poštenost samo bela krizantema na prsih življenjskega diktatorja, temveč bogastvo bogatega« — Cankar.

Iz dosedanjih misli o poreklu »poboljševancev« bi se dalo sklepati, da prejme nezakonski in zapuščeni otrok že kot »krstno darilo« vse pogoje za telesno, duševno in moralno manjvrednost, če jih ni prinesel že kar s seboj na svet.

O dolžnostih družbe do otroka je že precej izrečenih in napisanih misli. Misel pa se oploja samo z ljubeznijo, hotenjem in delom. »Podajte roko padlemu človeku, da ga bodete dvignili, ali bridko jočite nad njim, če gine, toda nikar se ne norčujte iz njega. Ljubite ga, vidite v njem samega sebe in ravnajte z njim kakor s seboj!« Gončarov v Oblomovu.

Čim zdravnik določi diagnozo, mu ni težko določiti način zdravljenja. Isto velja za pedagoga.

Klasičen dokument notranje strukture vsake šole, vsake vzgojne in naučne institucije je Cankarjevo slovo od »Enajste šole«. »Enajsta šola, Bog s teboj! Milo se mi stori, kadar se spominam nate, zibel mojeja življenja in spoznanja. — Dali so me v šolo, v ono pusto, srepogledno, od vseh strani zadelano, kjer ni ne sončnega belega proda, ne razbitih loncev, ne luknjastih ponev, ne pipcev brez ročnika in kapeljovve besede ne. Samo trde, človeku nerazumljive besede so tam in pa velike črke, na črno tablo napisane.«

Preden preidem k vzgojnemu delu v vzgojni poboljševalnici, bi bilo še važno vprašanje, kaj zavod lahko doseže proti hibam, ki zadevajo moralni čut. Dedno in po

Dosebina:

Naturalna stanovanja.

† Prosvetni minister dr. Anton Korošec.

... in mir ljudem na zemlji!

Med „zaostalimi“ v otrokovem stoletju.

Občni zbor Zveze društev »Šola in dom«.

UCITELJSKI POKRET: Čemu to delo?

LISTEK: Božične sanje učitelja Suhača.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Naša

gospodarska organizacija. — Iz listov. —

Učiteljski pravnik. — Mladinska matica.

— Stanovska organizacija JUU.